

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine
ENI CBC Programme 2014-2020

**„BioSecurity– közös vészhelyzeti fellépés a veszélyes és elterjedt
fertőzések azonosítása esetén a Kárpáti régióban” projekt
HUSKROUA/1901/8.1/0010**

TANULMÁNYTERV
**„Tanulmány az ASP és madárinfluenza
terjedésének megelőzéséhez”**

Készítette:
Dr. Szendrei László

2023.

Összefoglaló

A közép-európai régió vadgazdálkodását az elmúlt öt évben több, a vadon élő állatokra és a háziállatokra is veszélyes fertőző betegség támadta. Ezek a betegségek határokat nem ismerve folyamatosan veszélyeztetik a térség gazdaságait, mivel jelenlétük erősen korlátozza az állattenyésztést és a vadgazdálkodást egyaránt. A háziállatok esetében az élő és vágó állat kereskedelemben jelentkeznek korlátozások, a vadgazdálkodásban a vadászati korlátozások leginkább a vadászati turizmust érintik, de itt is hatással vannak mind a szabadterületi, mind a zárttéri vadgazdálkodásra. A magyarországi vadgazdálkodásra leginkább hatással az afrikai sertéspestis (ASP) megjelenése volt, mivel a betegség által érintett vaddisznó állománya a 2018-ra meghaladta a becslések szerint a 105 ezer példányt.

Mivel a betegség megjelenésére leginkább Ukrajna és Románia felől volt esély, így a hazai állategészségügy ezekben a régiókban megelőző intézkedések sorát vezette be. Ezek egyik igen fontos eleme volt a vadgazdálkodók és a sertésstartók tájékoztatása szakmai rendezvények útján. Mint később kiderült, ezeknek a szakmai folytatóknak döntő szerepük volt abban, hogy a lakosság, az állattartók és a vadászatra jogosultak pontos képet kaphattak magáról a betegség lefolyásáról a fertőzés, illetve a halálozás mértékéről, és összességében a probléma súlyosságáról. Mivel a vadgazdálkodási ágazat mellett a hazai sertésenyésztés megmentése, az ágazat működésének biztosítása volt a tét, az előadások és tájékoztatók kellő nyomatékkel hívták fel minden ágazat szereplőjét a probléma súlyosságára és a várható következményekre.

Más volt a vadgazdálkodási ágazat oldaláról a magyarországi megítélése a madárinfluzánának. Ennek legfőbb oka abban kereshető, hogy ez a betegség az apróvad gazdálkodást érintette, ezen belül is a zárttéri fácán és vadréce tenyésztést, ami egy lényegesen kisebb vadgazdálkodói rétegnek jelent gazdálkodói problémát. A vadgazdálkodók főképpen onnan értesültek a madárinfluzánának az ágazatot érintő hatásairól, hogy egyes vadréce, illetve fácán törzstelepek bezártak, az állományokat kiirtották, és így hiány jelentkezett napos fácán, illetve előnevelt réce vonatkozásában. Ezt leginkább azok az alföldi vadásztársaságok érzékelték, akik már több évtizede folytatnak fácán, illetve vadréce tenyésztést. Mindezek mellett a külföldi leginkább európai madárinfluenza járványok is hatással voltak a hazai zárttéri fácán tenyésztésre. A vírus 2018. áprilisi 21-ei, a Heves megyei Gyöngyös melletti megjelenése óta 2022 december 31-ig 8724 darab vaddisznóban találtak pozitív mintát. Napjainkig a vírus 8 vármegye közigazgatási területét érinti.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

Ahogy Európa legtöbb országába, úgy hazánkba is az ország területén vonuló vadmadár-fajokkal jutott be a vírus. A madarak legkönnyebben ürülékkel tudják átadni egymásnak a betegséget, tehát nem szükséges érintkezniük egymással – elegendő, ha a vírust hordozó madár ürüléke szalmával, takarmánnyal bejut a háztájon tartott állatok óljába. Az ürüléken kívül a fertőző madár tollaiban és a légcsővében is megtalálható a vírus. A fertőző anyag rövidebb távolságra a szél segítségével terjed a legkönnyebben. Nagyobb távolságra történő terjedésében (pl.: települések között) a folyamatos mozgásban lévő embereknek, járműveknek és eszközöknek van a legnagyobb szerepe. Legtöbbször a fertőző anyagot tartalmazó ürülékkel szennyezett szalmával, takarmánnyal, de akár a cipőnk talpával is be lehet vinni az ólba. A háztájon tartott állatok közötti terjedést a szálló por, tollpíhek és a többi állattal való többszöri érintkezés segíti elő. Míg a vadmadarak sok esetben tünetmentesek maradnak, a háziastított madarak esetében különféle tünetek jelennek meg. A betegség tünetei függenek a vírus megbetegítő képességétől, a madár fajától, korától, meglévő betegségeitől, a tartási körülményektől.

Az afrikai sertéspestis szempontjából az ország területét három kockázati kategóriába kell/javasolt sorolni: magas, közepes és alacsony kockázatú területbe. Javasolt létrehozni az ASP Kockázatelemzési Akciócsoportot a hatékonyabb végrehajtás érdekében. Magyarországon ez az Akciócsoport a kockázati kategóriák létrehozásához készített egy adatbázist az Országos Vadgazdálkodási Adattárban található, az ország vaddisznó állományára vonatkozó vadászterületenkénti becslési adatokból, és a Tenyészet Információs Rendszerben (a továbbiakban: TIR) nyilvántartott házisertés tartási helyek adataiból. Ezeket összefésülte az erdőborítottsági, úthálózati adatokkal. Súlyozottan figyelembe kell venni a szomszédos országokban (Ukrajna, Szlovákia, Románia) jelentette ASP kitörések számát és azok közelségét. Az adatok elemzését követően a betegség behurcolásának kockázatára helyezte a hangsúlyt, ezen belül is kiemelt jelentőséget tanúsított a vaddisznóállomány szerepének, hiszen Kárpátalján bizonyítottan vaddisznóban is jelen van a vírus és Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (EFSA) adataiból az tűnik ki, hogy a vaddisznóállományban a fertőzőtség lassan (havonta 1-2 km), de folyamatosan tovább terjed emberi beavatkozás nélkül. Az ASP első észlelést követően a Szigorúan Korlátozott Területeken (SZKT) meg kell tiltani a vaddisznók társas és egyéni vadászatát is. Ezen felül valamennyi egyéb vadászható állatfajra vonatkozóan a társas vadászatokat és az egyéni vadászatokat ideiglenesen fel kell függeszteni. A vadászatra jogosultak bejelentési kötelezettség teljesítése érdekében kötelesek a helyi járványügyi központ felé bejelenteni minden tudomásukra jutott elhullott vaddisznót. A bejelentést a hulla észlelését

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

követően minél előbb meg kell tenni, és annak tartalmaznia kell a hulla felelési helyének földrajzi koordinátáit vagy a helyszín részletes leírását.

Amennyiben a kivizsgálás eredményeképpen beigazolódik, hogy madárinfluenzával fertőzött az állomány, akkor a járvány terjedésének megakadályozása érdekében az érintett állattenyésztésben élő minden baromfit és más, fogságban tartott madarat hatósági felügyelet mellett, késedelem nélkül le kell ölni. Az elhullott állatokat és a tojásokat szintén ártalmatlanítani kell a hatóság felügyelete mellett. Hasonlóan szigorú szabályok mentén kell ártalmatlanítani és fertőtleníteni minden olyan eszközt, anyagot, területet és épületet, amely szennyeződhetett a vírussal. Mivel a betegség 1-2 hétig lappanghat az állatokban anélkül, hogy bármi látható tünete lenne, és nagy valószínűség szerint a többi állat is előbb-utóbb áldozatul esne a betegségnek, ezért ahogy az előbbi bekezdésben is állt, haladéktalanul le kell ölni az összes madarat. A fertőzött helyszín körüli 3 km sugarú területen védőkörzetet, és ugyanezen fertőzött helyszín körüli legalább 10 km sugarú területen megfigyelési körzetet jelöl ki a hatóság. A védőkörzeten és a megfigyelési körzeten belül tilos a kifelé és a befelé irányuló madár- és tojásszállítás. A 3 km sugarú védőkörzetben a baromfik és termékeik mozgásának korlátozása szigorúbb, mint a megfigyelési körzetben: a védőkörzetbe eső gazdaságokban, baromfitartó helyeken klinikai vizsgálatot is végeznek és gyanú alapján mintát vesznek. Ezenkívül a védőkörzeten belül a madarak vására, piaca, versenye, illetve egyéb ilyen jellegű rendezvény megtartása is tilos. A korlátozások minden házi- és fogságban tartott madárra vonatkoznak, így a zárttéri fácán, fogoly, illetve vadréce telepekre is.

Az évek óta tartó afrikai sertéspestis járvány a feldolgozandó vaddisznóhús mennyiségét és értékesítési árait is befolyásolja. Jelentős mennyiség kiesés tapasztalható a piacot, kb. 30-40 % osan lőtt vaddisznó hús csökkenése. Pedig hazánkban ez a vadhús a legkeresettebb a fogyasztók körében elsősorban a könnyű elkészíthetősége miatt. A kereskedelemben azért csökkent a vaddisznóhús mennyisége, mert az a ASP -vel fertőzött területen teljes vadászati tilalom érvényes a vaddisznóra, az állomány gyérítés érdekében kizárólag diagnosztikai célú ki lövéseket engedélyeznek.

Az afrikai sertéspestis járványa az egész észak-kelet magyarországi régiót érintette, de különböző időben, és különböző hatásokkal volt az itt gazdálkodókra. A három esettanulmány kiválasztásánál szempont volt az megjelenés dátuma mellett az is, hogy legyen állami cég, legyen vadásztársaság, és legyen kiemelt (világhírű) vadgazdálkodó is közöttük.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.